

претка од 1794. год. (на Стублинском Гробљу). Г. Перић тврди да су се Перићи морали доселити раније, свакако за аустријске владавине у Србији 1717—1739. године. Тим пре што је поменути споменик врло угледно израђен, те су га могли подићи само имућни људи који не би били скори досељеници. Најзад претпоставља да су Перићи и старинци, јер се рачунају у најстарије породице у Стублинама, које су по историјским податцима (Драг. Павловић, Аустријска Владавина у сев. Србији 1717.—1739.) још 1734. године морале бити једно од знатнијих насеља. Додаје, по казивању покојног свештеника Василија Павића, да је у XVI и XVII веку кроз село пролазио друм од Јадрана преко Босне за Београд, и ту су на извору крај пута стајале стублине за скупљање воде, по чему је и село названо. Међутим, могућно је ипак да су Перићи род са Гођевцима, тим пре што славе исту славу, Св. Лазара.

Г. Љубомир Павловић, и поред горњих примедба, остаје при томе, да су Перићи дошли из Осата. Отуда их није превео Ђуро Гођевац, али је он дошао по трагу Перића. Довео их је дед или прадед Марка Јеремића из Стапара, неки зидар Јовица, у времену од 1739. до 1758. год. И то прво у Стапаре, где је Јовица дотле радио дунђерлук, а одатле су после сишли у Новаке и Стублине. О томе су добро знали Марко Јеремић из Стапара, Никола Лазаревић из Новака и Ранко Гођевац из Ваљева, а и њихови ће потомци у Стапарима, Новацима и Зарубама такође знати. Перићи су из Осата, имућни дунђери, који су могли подизати и велике споменике. О прошлости и имену Стублина Г. Павловић додаје да је прикупио грађу у ранијем раду „Тамнава“, само је погрешка што није штампана по типу „Колубаре“.

Евансова проучавања о Миносовој палати на Кнососу. Џорџ Глазгоу приказао је дело сер Артура Еванса: *The Palace of Minos at Knossos*. Vol. I, с. XXIV + 721. са 542 скице, плана, таблице и слике у боји. Чарлс Кингсли је написао бајке за децу и поменуо „Мраморно Брдо“ на коме је „краљ Минос“ живео на Криту. Сада је Еванс доказао да је Кингсли, и ако несвесно, ипак писао историју. Бајка се обистинила! Почетком XX. века Еванс је открио такво „Мраморно Брдо“ у Кнососу, на Криту. Он је откопао палату, али не од мермера, већ од камена, која се по величини може поредити с палатом енглеског краља у Лондону. Откривена палата има водоводни систем за који један италијански археолог вели, да је „потпуно енглески“, који је, с обзиром на хидрауличну технику, раван ма коме другом до почетка XIX века. Палата је саграђена пре 4000 година и у њој је живео краљ Минос. Откопавања на Кнососу, Фестосу и другде на Криту открила су егзистенцију читавог преисториског народа; њихов облик цивилизације, најстарије у Европи; њихов свакидашњи живот, игре, забаве, веру и правопис, ношњу, физички тип и архитектуру.

У кратко Еванс је револуционисао нашу концепцију грчке историје. Брзина, којом је његова револуција напредовала, у стопу с откопавањима, запрепастила је и саме научнике. До пре пола века мислило се да почетак грчке цивилизације датира из VIII века пре Хр. Пре Омира владало је доба таме, о коме се ништа није знало. Али, у другој половини прошлога века, револуцију је започео Шлиман својим радом на откопавању старе Троје у Малој Азији. Као резултат Шлимановог рада откривена је пре-омирска или т. зв. „микенска“ цивилизација. Међутим, Еванс је доказао да је микенска цивилизација била само доцнија фаза једне још старије и веће цивилизације, која је цветала у медитеранској области.

Еванс је почео сада да публикује историју те медитеранске цивилизације. У предговору уз ово дело каже: „Изгледа да је било неопходно потребно да се бар кратак преглед резултата, који су добивени ископавањима у Кнососу, изложи на систематски начин“. Он је преправио своја ранија саопштења и унео неке нове резултате. Прва књига, која је изишла из штампе, садржи општи део о миноској цивилизацији, са „кратким прегледом“ неолитске и старије миноске периоде средњег миноског доба. Књига II биће посвећена познијој периоди палате, првом и другом делу позног миноског доба; у књизи III, која ће бити мања, изложиће се историја старог Кнососа у позној миноској периоди, и у њу ће бити регистар, планови и таблице.

Еванс је извео систем датирања који је сада у општој употреби. Заснован је поглавито на фактима која су му пружили налази посуђа. Једна критска ваза на пр., која је приликом ископавања нађена поред једне египћанске вазе из 2500. год. пре Хр., свакако припада старијој периоди него ваза која се нађе међу налазима из 1500. год. пре Хр. Египћанска се хронологија може поређивати са грчком хронологијом, и пошто су подаци које нам пружа посуђе континуелни од најстаријих времена, било је могуће извести задовољавајући систем датирања. Еванс дели миноско доба на три периоде: стару, средњу и позну, и у свакој од ових издваја по три пододељка.

Велики нерешени проблем у миноској цивилизацији јесте језик тога доба, од кога истина постоје извесни али неразумљиви остаци. У Евансовом ранијем раду „*Scripta Minoa*“ (1909. год.) изнесени су многи подаци, али не и решење. Кад би међу глиненим таблицама, које су пронађене, имали какав натпис на два језика — какав критски докуменат који се налази затрпан заједно са преводом на неком познатом језику, на пр. египћанском — онда би били ближе решењу овог загатног језика. За остало једина нада био је Артур Еванс. Он нас не оставља дуго у недоумици. У своме предговору вели, да је „у овом раду природно немогуће дати више него само преглед сукцесивних облика ових исписаних докумената“. Студија о пореклу писања у доба најстарије познате европске цивилизације врло је интересантна. На основу података који постоје могуће је пратити еволуцију писања од система примитивне пиктографије, помоћу јероглифа, до потпуно развијеног линеарног писања. У почетку су обично предмети били представљени њиховим простим сликама. Ове су слике затим удружене са нарочитим гласом, који је употребљаван да се тај предмет опише усмено. Услед тога су се основни гласови и основни знаци идентификовали, и у следећој периоди историје писања конвенционални знак за какав нарочити глас био је употребљаван да би се написала реч која није имала никакве везе с оригиналном сликом. Напоследку су и конвенционални јероглифи упрошћени у линеарно писање.

М. С. Радовановић.